

Фінансова
грамотність

4 клас

ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА

Робочий зошит
для учня

ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА

4 клас

Робочий зошит учня

*Схвалено для використання
в загальноосвітніх навчальних закладах*

Київ
УВС НБУ
2015

УДК 336:373.3(072)
ББК 65.261:74
Ф59

*Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист ІТЗО від 03.06.2015 № 14.1/12-Г-379)*

Рецензенти:

Б. І. Пишук – доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Львівського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ);

О. Я. Митник – доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри практичної психології
Інституту педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова;

І. М. Вітенко – кандидат географічних наук,
доцент кафедри методики викладання навчальних предметів і освітнього менеджменту
Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти;

А. В. Недашківська – старший учитель ліцею № 100 «Поділ» м. Києва.

Експерти:

Л. В. Йолкіна – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури
Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова;

Н. Є. Пархоменко – заступник директора з навчально-виховної роботи
спеціалізованої школи № 194 «Перспектива» м. Києва.

Гривника і Копійку намалював *Роман Росітський*.

Фінансова поведінка. 4 клас : робочий зошит учня / О. Б. Рябова,
Ф59 Л. Я. Криховець-Хом'як, Л. І. Чарторинська, Г. Ф. Древаль ; за заг. ред.
д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. – К. : УБС НБУ, 2015. – 47 с.
ISBN 978-966-484-254-6

Робочий зошит учня укладено відповідно до навчальної програми курсу за вибором
для учнів 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів, рекомендованої Міністерством
освіти і науки України.

Навчальне видання містить практичні матеріали для проведення 16 уроків, які
розкривають суть курсу з фінансової грамотності та основні поняття навчального предмета
«Я у світі» у 4 класі, що називається «Фінансова поведінка». У виданні представлено
цікаві творчі форми роботи, спрямовані на формування як фінансових знань, фінансової
і споживчої культури, які сприятимуть особистісному розвитку дитини, її становленню
як громадянина та соціальної адаптації в умовах ринкового середовища.

УДК 336:373.3(072)
ББК 65.261:74

© О. Б. Рябова, Л. Я. Криховець-Хом'як,
Л. І. Чарторинська, Г. Ф. Древаль, 2015
© Університет банківської справи
Національного банку України (м. Київ), 2015

ISBN 978-966-484-254-6

ЗМІСТ

Дорогий четвертокласнику! 4

Розділ I. Я – НЕПОВТОРНА ОСОБИСТІСТЬ 5

Тема 1. ЩО ТАКЕ ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ЛЮДИНИ 5

Тема 2. Я І МОЇ СИЛЬНІ СТОРОНИ (ХАРАКТЕР, ЗДІБНОСТІ,
ЗАХОПЛЕННЯ) 8

Тема 3. ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ПОВЕДІНЦІ ЛЮДИНИ 11

Тема 4. ОСОБИСТА ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА 13

Розділ II. Я І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ..... 15

Тема 5. Я – СПОЖИВАЧ. ПОВЕДІНКА СПОЖИВАЧА 15

Тема 6. ЩО ВПЛИВАЄ НА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧА 18

Тема 7. ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ 21

Тема 8. ВПЛИВ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА НА ДОВКІЛЛЯ 24

Розділ III. Я В СУСПІЛЬСТВІ 26

Тема 9. СПІЛКУВАННЯ МІЖ ЛЮДЬМИ. ПРАВИЛА
СПІЛКУВАННЯ У ФІНАНСОВИХ СТОСУНКАХ 26

Тема 10. ПОВЕДІНКА МІЖ ПРОДАВЦЕМ І ПОКУПЦЕМ.
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО КУПІВЛЮ ТОВАРУ 29

Тема 11. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ У ФІНАНСОВИХ УСТАНОВАХ 32

Розділ IV. Я В ДЕРЖАВІ 34

Тема 12. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ У ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИНАХ 34

Тема 13. ПОДАТКОВА ОСВІЧЕНОСТІСТЬ ЛЮДИНИ 37

Тема 14. СУЧАСНЕ БЛАГОДІЙНИЦТВО – ЗВ'ЯЗОК ЛЮДИНИ
І ГРОМАДИ 40

Розділ V. Я У СВІТІ 43

Тема 15. Я У СВІТІ ПРОФЕСІЙ 43

Тема 16. ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА У СВІТІ ЛІТЕРАТУРНИХ
ГЕРОЇВ 46

Основні позначки

Напиши завдання

Відповідай на питання

Прочитай текст

Запам'ятай!

ДОРОГИЙ ЧЕТВЕРТОКЛАСНИКУ!

У 4 класі твої вірні друзі Гривник і Копійка пропонують вивчити курс «Фінансова поведінка». Багато тем для тебе вже відомі. Однак ти поглибиш свої знання про фінансову поведінку споживача, про фінансові ризики на вулиці і вдома, дізнаєшся про основні права і обов'язки покупця, про правила поведінки у довір'ї, у фінансових установах. Ти отримаєш інформацію про відомих меценатів і волонтерів, задумаєшся про майбутню професію. Роботи достатньо.

Ми хочемо, щоб ти став освіченою і вихованою людиною, а значить досяг успіху в житті.

Старайся, адже попереду – нові здобутки!

З повагою автори.

РОЗДІЛ І

Я – НЕПОВТОРНА ОСОБИСТІСТЬ

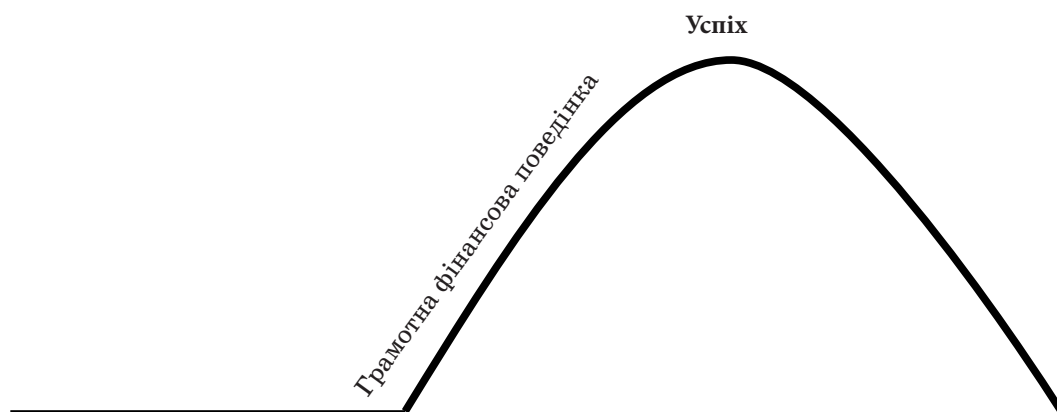
Тема 1. ЩО ТАКЕ ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ЛЮДИНИ

Завдання 1. Що таке фінанси? Дай відповідь одним словом.

Поведінка людини – це її дії, поводження. Фінансова поведінка людини – це вміння поводитися з грошми.

Завдання 2. Намалюй себе на шляху до успіху.

Щоб досягти життєвого успіху, кожній людині потрібні характерні тільки їй дії, вчинки, старання. Наприклад, щоб стати піаністом-віртуозом, потрібно багато часу займатися музикою. Щоб стати відомим спортсменом – тренуватися щоденно. А щоб досягти вершин програмування – знати математику. Кожний з нас щоденно тримає в руках гроші. Адже і артистові, і спортсменові, і програмістові та іншим людям потрібне комфортне життя, прибуткова робота, кар’єрний ріст. Цього не можна досягти, коли в людини відсутня грамотна фінансова поведінка, коли вона не вміє управляти власними коштами.

Завдання 3. Ти навчаєшся у 4 класі. Усе необхідне тобі купують батьки, але вони також дають тобі кишенькові гроші. На що ти їх витрачаєш кожного дня? Запиши.

Закресли слова, що називають речі, без яких ти можеш обійтися.

Завдання 4. Якщо ти будеш економити, то за місяць у тебе набіжить «кругленька сума». За рік можна назбирати кошти на суттєву покупку. Опиши її трьома-чотирма реченнями. _____

Завдання 5. Прочитай, підкресли правила, які ти зможеш виконувати.

ЦЕ ЦІКАВО! Зауважує Копійка

Існує шість правил фінансово успішної людини:

- 1-ше – вставай рано;
- 2-ге – багато працюй;
- 3-тє – знайди справу свого життя;
- 4-те – використовуй усі щасливі випадки;
- 5-те – будь активним;
- 6-те – постійно навчайся, розвивайся.

Завдання 6. Брак грошей – це відсутність мети мати гроші. А в тебе є мета на майбутнє? Запиши її, і вона обов'язково здійсниться. _____

Запам'ятай! Рекомендує Копійка

У природі не існує миттєвого успіху. Усі відомі люди: письменники, актори, співаки, бізнесмени, зазвичай, долали тернистий шлях до фінансового успіху.

На успіх потрібен час. Він у тебе є. Отже, не марнуй свого часу. Білл Гейтс витратив роки на вивчення комп'ютерного програмного забезпечення, перш ніж досяг фінансового успіху. Відомий баскетболіст Майкл Джордан на початку своєї кар'єри не набрав жодного очка у грі. Він роками займався баскетболом. Завдяки своїй цілеспрямованості він став професіоналом і досяг фінансового успіху.

Завдання 7. Хто з відомих людей є твоїм зразком для наслідування і чому? Запиши. _____

Завдання 8. Заповни пелюстки квітки (рис. 1.1), записавши свої дії для майбутнього успіху.

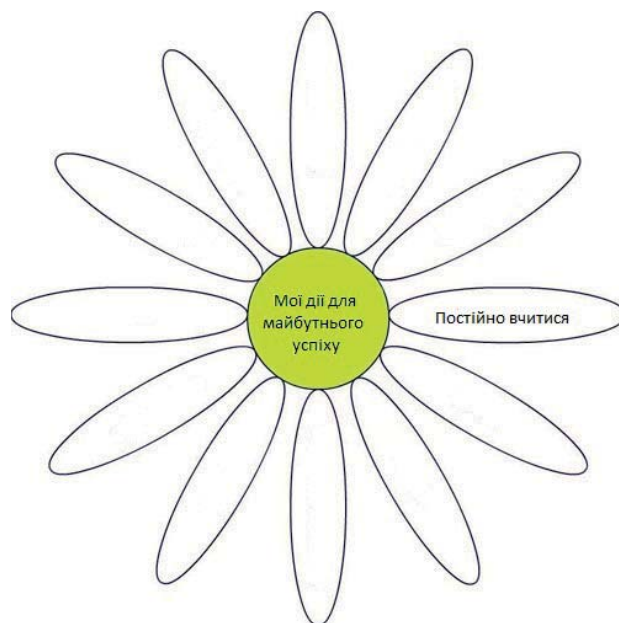
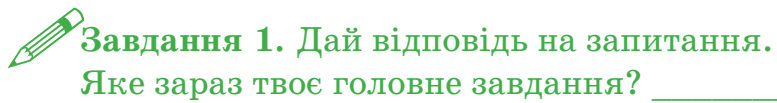

Рис. 1.1. Квітка майбутнього успіху

(ХАРАКТЕР, ЗДІБНОСТІ, ЗАХОПЛЕННЯ)

У вільний від навчання час у тебе є свої улюблені заняття, захоплення, розваги – тобто своє хобі. Раніше словом «хобі» називали мисливського сокола, якого для полювання використовувало середньовічне дворянство. Хобі урізноманітнює наше життя, наповнює його приємними емоціями. Наприклад, багато жінок у вільний від роботи час в'яжуть, шиють, вишивають. Деякі люди колекціонують марки, книги, монети, іграшки, антикваріат. Дехто вирощує квіти, розводить породистих собак, кішок тощо. Багато людей займаються танцями, спортом, подорожують, полюють, рибалять. Будь-яке хобі може стати невеликим бізнесом і приносити прибутки.

А яке твоє хобі? Запиши про своє хобі трьома-чотирма реченнями і намалюй відповідний малюнок.

[illegible]A blank sheet of graph paper featuring a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 15 rows, creating a total of 300 square units. The lines are thin and black, set against a white background. There are no margins, text, or other markings on the page.

Завдання 2. Уяви, що перед тобою – склянка з водою, вода займає половину склянки. Підкресли правильну, на твою думку, відповідь.

- Склянка наполовину повна.
- Склянка наполовину порожня.

Якщо ти підкреслив перший варіант, то ти – оптиміст, а оптимізм – важлива риса характеру для того, щоб стати успішним. Якщо ти підкреслив другий варіант, то ти – песиміст. Тобі потрібно змінювати напрям своїх думок і вміти шукати позитив.

Є багато рис характеру, які допомагають успішній людині: зосередженість на конкретному завданні; наполегливість, тобто вміння долати невдачі, труднощі; упевненість у тому, що все вдасться; ясність намірів, тобто людина знає, чого хоче досягти.

Звичайно, у твоєму житті були випадки, коли ти починав якусь справу і за деякий час цю справу успішно завершив.

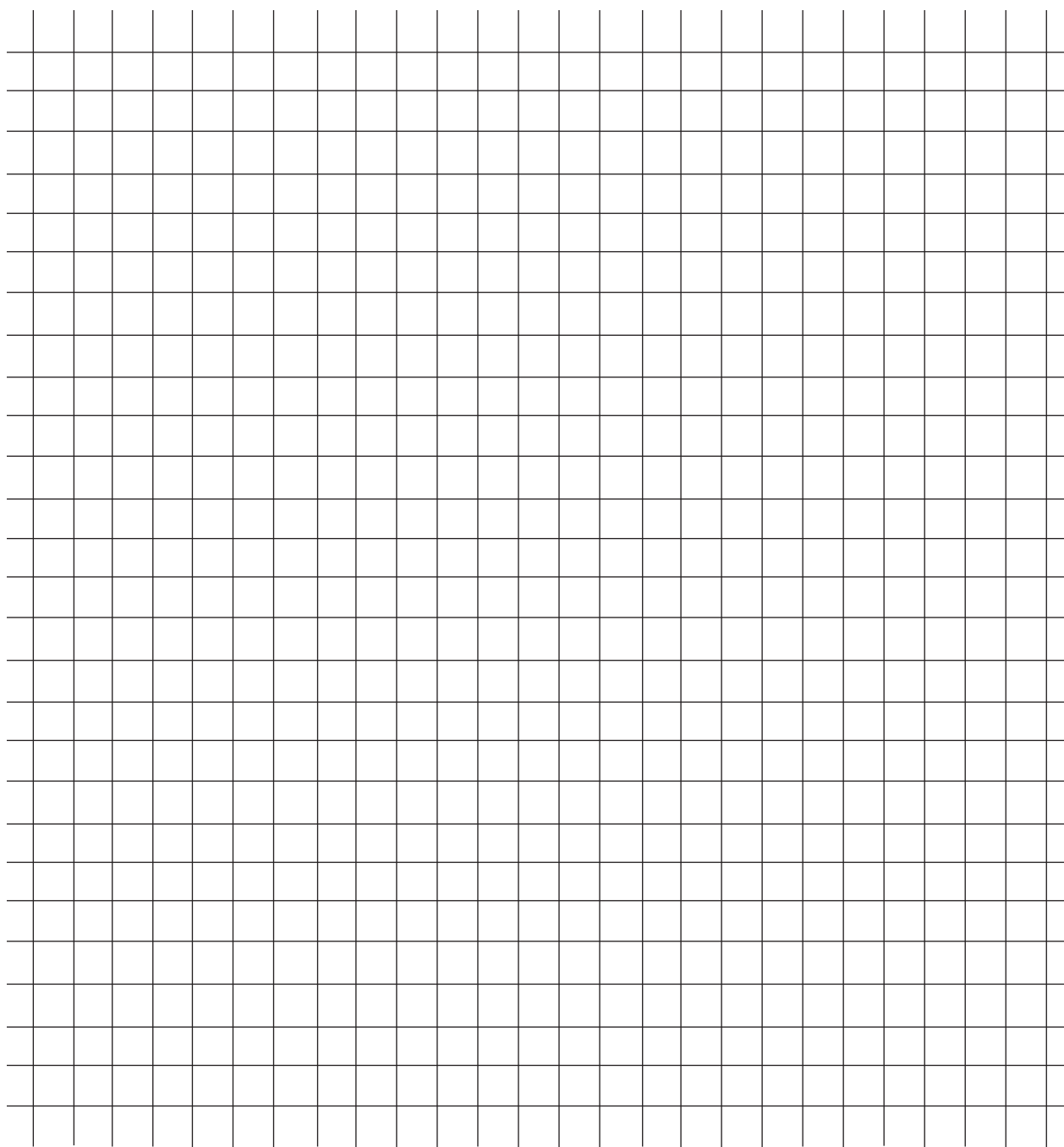
Завдання 3. Запиши, які особисті риси характеру допомогли тобі успішно завершити справу. _____

У записаному ряді рис характеру підкресли найважливішу, на твою думку рису характеру.

Завдання 4. Ти вчишся у 4 класі. У твоєму житті з'являються і зникають якісь захоплення, інтереси, але в тебе вже є улюблені предмети. Запиши їх назви. _____

Завдання 5. Якщо ти й надалі вдосконалюватимеш свої знання і вміння з цих предметів, можливо, вони будуть пов'язані з твоєю майбутньою професією.

Намалюй, ким ти бачиш себе в майбутньому.

Тема 3. ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ПОВЕДІНЦІ ЛЮДИНИ

Завдання 1. Дай відповідь на питання.

Що таке ризик? _____ (впиши одне слово).

Фінансовий ризик – це небезпека втратити гроші.

Батьки заробляють гроші. Вони працюють цілий місяць, щоб отримувати зарплату. Зважай на те, що є люди-шахраї, які хочуть легким і нечесним способом отримати багато грошей за рахунок інших. Тому кожній чесній людині потрібно бути пильною, уважною і передбачити можливі фінансові небезпеки.

Завдання 2. Подумай і впиши потрібне слово в кожне правило.

1. Старайся _____ про те, скільки грошей є
(розповідати / не розповідати)
в тебе або у твоїх рідних.
2. _____ повідомляй знайомих у соціальних мережах
(завжди / ніколи не)
про майбутню покупку квартири, машини, дорогої техніки.
3. _____ із друзями, яку зарплату отримують
(обговорюй / не обговорюй)
батьки і в якому банку вони зберігають кошти.
4. Якщо в тебе є платіжна картка ЮНІОР, то пін-код варто _____
(запам'ятати / записати на картці)
5. Свої кишенькові гроші тримай у _____ кишені.
(внутрішній / зовнішній)
6. _____ свої гроші при сторонніх людях.
(підраховуй / не підраховуй)
7. _____ носи зі собою всі заощадження.
(завжди / ніколи не)
8. _____ перераховуй решту, видану касиром у магазині.
(одразу / пізніше)
9. Завжди _____ замки на сумках, портфелях, у кишенях.
(засувай / не засувай)
10. _____ з незнайомцями на фінансову тему.
(не спілкуйся / спілкуйся)
11. Гроші на доброчинність віддавай _____.
(самостійно / порадившись з батьками)

Завдання 3. Ти склав одинадцять правил, щоб уникнути можливих фінансових ризиків. Подумай і додай ще три правила до цього списку.

Завдання 4. Поясни прислів'я.

Рахуй гроші тихо, не зазнаєш лиха. _____

Один гроші складає, а другий мішок шиє. _____

Завдання 5. Запиши у кружечках *рис. 2.1*, де можна натрапити на фінансові ризики.

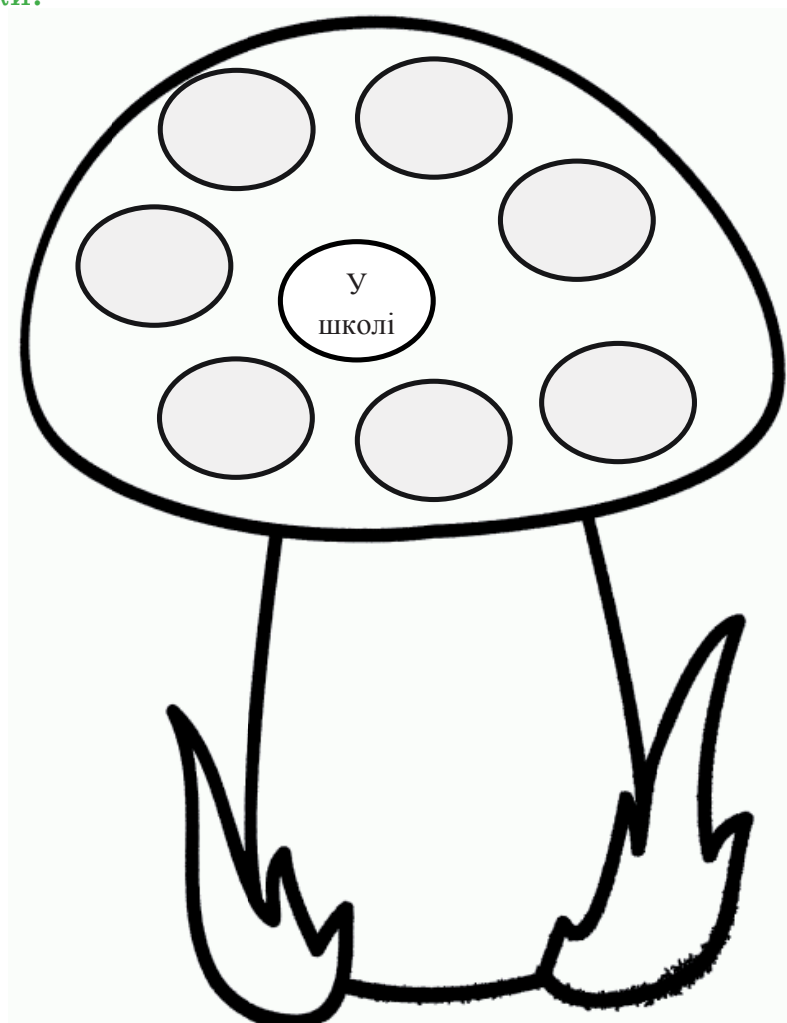

Рис. 2.1. Гриб фінансового ризику

Тема 4. ОСОБИСТА ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА

Завдання 1. Запиши відповідь на запитання.

Що таке самовиховання?

Завдання 2. Вибери з довідки закінчення правила і запиши їх.

Людина сама має оцінювати свої вчинки. Виробляти в собі позитивні риси, долати негативні і поводитися так, щоб не страждали інші люди, особливо твоя сім'я. Батьки повністю забезпечують тебе всім потрібним: їжею, одягом, іграшками, книгами, доступом до Інтернет-ресурсів, оплачують твої гуртки тощо. Поважай і цінуй їхню працю. Кожна знищена тобою книга, іграшка, одяг – це додаткові витрати для батьків. Отож, правило перше: бережи і шануй свої _____.

Якщо ти будеш за собою застеляти постіль, збирати іграшки, складати одяг, чистити взуття, то більше вільного часу буде в мамі. Правило друге: намагайся самотійно обслуговувати себе і дотримуйся _____.

У приміщенні, де нікого немає, вимикай світло. Коли йдеш спати, вимикай телевізор, комп'ютер. Це зекономить батьківські гроші, які сплачують за електроенергію. Правило третє: економ _____.

Відмовся від покупок чипсів, сухариків, кольорової солодкої води. Це зекономить твої кишенькові гроші і збереже здоров'я. Правило четверте: не купуй _____.

Якщо ти допомагатимеш батькам удома чи на присадибній ділянці, то почнеш цінувати працю інших людей. Адже миття посуду, прибирання кімнати, догляд за рослинами і тваринами формує почуття відповідальності. Правило п'яте: допомагай батькам _____.

Розумно витрачай свій час на навчання, відпочинок і розваги протягом дня. Такий розпорядок допоможе зберегти бадьорість, працездатність, зміцнить здоров'я. Правило шосте: дотримуйся _____.

Довідка: режиму дня, речі, по господарству, шкідливої їжі, себе, порядку, електроенергію.

Завдання 3. Як можна допомогти економити витрати рідній школі? Запиши свої пропозиції.

Звичайно, щоб виконувати ці правила, треба себе контролювати, заставляти робити те, чого не хочеться робити. **Якщо ти подолаєш свою ліню, то станеш сьогодні кращим, ніж був учора!**

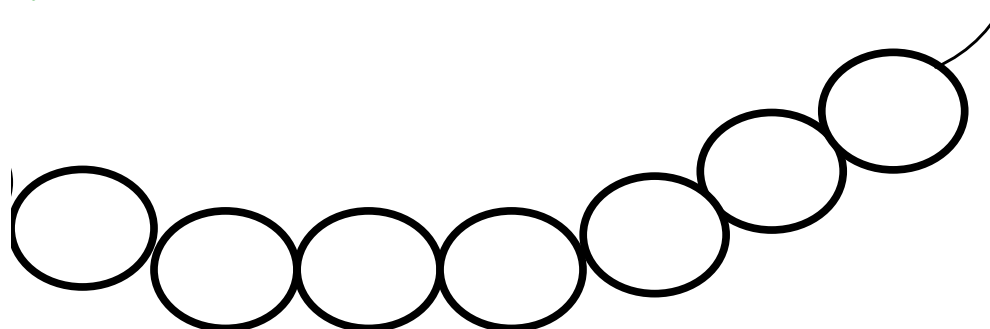
Завдання 4. Спробуй позбутися своїх поганих рис характеру.

У цьому прямокутнику запиши простим олівцем свої погані риси, яких хочеш позбутися, а потім зітри їх гумкою і на чистому вже місці ручкою запиши позитивні риси, які в тебе є або які ти хотів би мати. **Повір, тепер ці позитивні риси характеру твої назавжди!**

Привітна і доброзичлива людина вміє поводитися правильно в різних ситуаціях і в ситуаціях фінансових відносин також.

Завдання 5. У намистинках запиши, хто або що допоможе тобі стати кращим.

РОЗДІЛ II

Я І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Тема 5. Я – СПОЖИВАЧ. ПОВЕДІНКА СПОЖИВАЧА

Завдання 1. Дай письмово відповідь на запитання.

Хто такий споживач? _____

Запам'ятай!

Права споживача захищає Закон України «Про захист прав споживачів»!

Завдання 2. Які слова не на своїх місцях? Закресли їх і зверху запиши потрібні слова.

Споживач віддає товар і отримує гроші.

Завдання 3. Розглянь і поясни схему.

Завдання 4. Допиши ряд потрібних товарів для школяра.

Серветки, сік, ручка, _____

Завдання 5. Як ти вчиниш, коли потрібно купити подарунок другу на день народження? Чи порадишся з батьками, скільки грошей можна витратити і що купити? Запиши. _____

Запам'ятай!

Дарувати треба те, від чого сам не відмовився би.

Завдання 6. Що ти хотів би подарувати найкращому другові чи подрузі? Намалюй.

A blank sheet of graph paper featuring a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 15 rows, creating a total of 300 square units. The lines are thin and black, set against a white background. There are no margins, text, or other markings on the page.

Звичайно, ти купиш потрібну річ, якою товариш буде користуватися. Пригадай, що корисного дарували тобі? Як довго ти користувався подарунком? І що ставалося з ним пізніше, коли ти виростав з якогось одягу, тобі набридала якась іграшка, а книги прочитав? Старі добротні речі можна пожертвувати у благодійні магазини, продати через Інтернет. Життя товару після користування можна продовжити.

!

Запам'ятай!

На кожен товар є свій покупець.

Завдання 6. Поясни, як ти розумієш прислів'я.

Не дорогий твій подарунок, а дорога твоя пам'ять.

Завдання 7. Прочитай розповідь і виконай завдання.

Уяви, що ти відпочиваєш із сім'єю на березі річки, озера чи моря у спекотну погоду. Поряд продають прохолодні напої. Ти випив одну склянку соку і другої вже не допив, тому що втамував спрагу першою. Яка склянка соку була для тебе більш кориснішою – перша чи друга? Постав знак «більше» чи «менше».

Корисність

Перша склянка

Друга склянка

Запам'ятай!

Те, що корисне для одної людини, може бути зайвим для іншої.

Завдання 8. З'єднай лініями, кому які товари корисні.

Дитяче харчування

Підгузки

Ціпок

Портфель

Ноутбук

Брязкальця

Ліки

Окуляри

Кава

Людина похилого віку

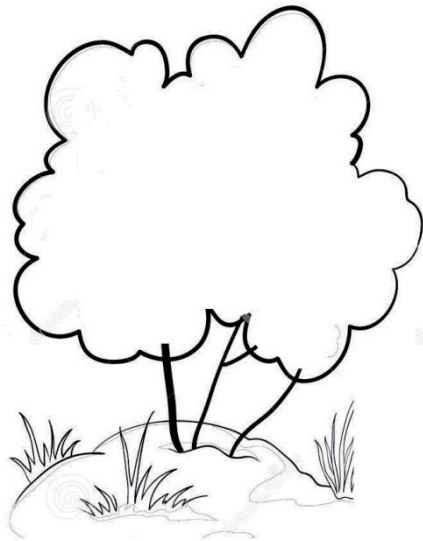
Доросла людина

Дитина 1–3 років

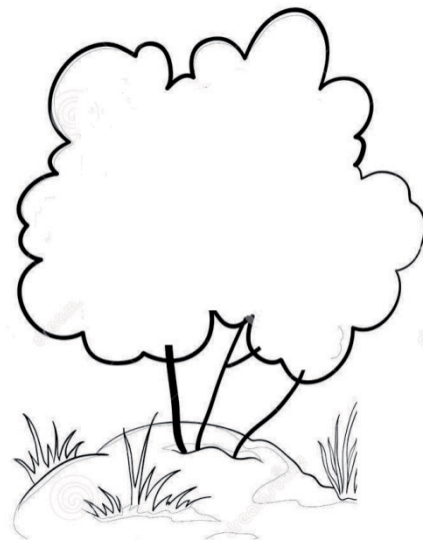

Завдання 9. Запиши назви речей, які стали тобі непотрібні (до яких ти втратив інтерес) у першому кущі.

І впиши речі, які тобі дуже корисні і потрібні, – у другому кущі.

Кущ перший

Кущ другий

Тема 6. ЩО ВПЛИВАЄ НА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧА

Завдання 1. Дай письмову відповідь на запитання.

За що споживач платить гроші?

На сучасному ринку є великий вибір товарів і послуг.
Що ж впливає на вибір конкретної людини?

Завдання 2. Прочитай розповідь.

Андрійко збирає різноманітні енциклопедії. У нього вже є книги на різні теми. Але ще не було «Великої ілюстрованої енциклопедії школяра». Хлопчик складав гроші для її придбання. Він порадився з батьками і друзями, в якому саме магазині купити книгу. Але в іншому магазині була акція. І саме ця енциклопедія коштувала на 20% дешевше. Андрійкові пощастило. Книгу купив – мрію здійснив. Хлопчик щасливий.

Завдання 3. Пронумеруй послідовність придбання енциклопедії.

- ☐ Складав гроші.
- ☒ 1 Андрійко мріяв про покупку.
- ☐ Вибрав магазин.
- ☐ Радився з друзями і батьками.
- ☐ Несподівана акція в іншому магазині.
- ☐ Купівля книжки.

? Запитує Гривник

Які чинники вплинули на купівлю товару Андрійком?

Завдання 4. Купувати конкретні товари можуть не тільки окремі люди, а й організації. Як ти думаєш, що закупають для вашої школи, щоб працювала їдальня, спортзал, комп'ютерний клас? Запиши назви товарів у відповідні колонки таблиці.

Товари для їдальні	Товари для спортзалу	Товари для комп'ютерного класу

Завдання 5. Уяви, що в майбутньому ти станеш мільйонером. Що б ти придбав для рідної школи? Намалюй.

[illegible]

Крім придбання товарів, споживач приймає рішення щодо отримання певних послуг.

Завдання 6. Пригадай і запиши, які види послуг ти знаєш?

Є ще фінансові послуги: страхування і кредитування, обмін валют, переказ грошей. Фінансові послуги здійснюють банки, страхові компанії, кредитні спілки.

Завдання 7. Запиши приклади послуг відповідно до кожної групи послуг. Обведи хмаринкою послуги, які твоя сім'я сплачує в першу чергу. А хвилястою лінією підкресли назви послуг, які можна собі дозволити зрідка. Пунктирною лінією підкресли назви послуг, які сплачував ти.

Послуги транспорту.

Поїздки у

Житлово-комунальні послуги.

Сплата за

Послуги закладів культури.

Відвідування _____

Фінансові послуги.

Послуги зв'язку.

Оздоровчі послуги.

Завдання 8. Склади слова у прислів'я, запиши їх і поясни зміст.

② Не спитавши	① праця	① не дурниця,
① Людська	① не годиться.	② у воду.
① розкидати	② броду,	② не лізь

Тема 7. ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ

Завдання 1. Пригадай і запиши, що таке реклама.

Рекламують не тільки товари і послуги, рекламою привертають увагу людей до деяких суспільних проблем. Спонукають їх до певних дій. Наприклад, до вкладення коштів у благодійні організації, на лікування дітей-інвалідів, рекламують строкову службу у Збройних силах України тощо. Усе це – соціальна реклама.

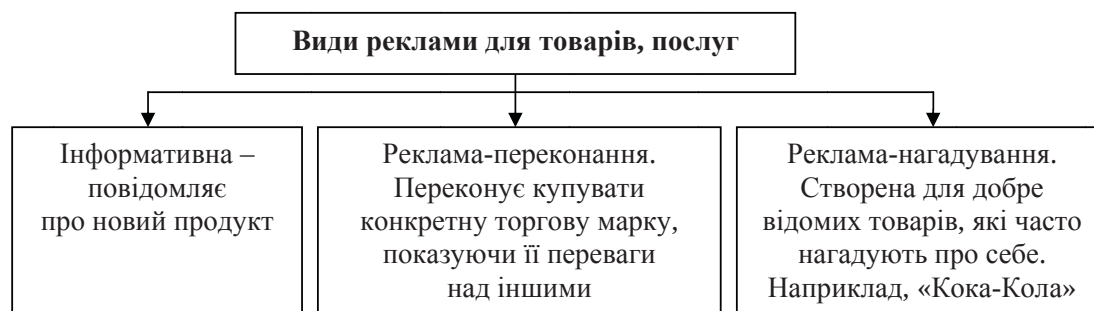
Відомі торгові марки (знаки або бренди), які гарантують, що товар чи послуга є високої якості. Це певне зображення знаків, напис слів, підбір кольорів. Наприклад, «Кодак» – жовтий і золотий кольори, «Кока-Кола» – білий і червоний, а кришка золотого кольору тощо.

Є такі рекламні слогани: концерну «Рошен» – «Солодкий знак якості», гасло шоколаду «Баунті» – «Райська насолода», жувальної гумки «Дирол» – «Живи з усмішкою», кави «Нескафе» – «Нового дня ковток» тощо. Розглянь зображення рекламних слоганів (рис. 7.1).

Рис. 7.1. Зразки реклами відомих брендів

Завдання 2. Розглянь і поясни схему.

Деякі фірми ознайомлюють споживачів зі своєю продукцією, її перевагами, створюючи імідж реклами. Фірми розміщують їх на рекламних щитах, на транспорті, у популярних газетах і журналах, створюють рекламні ролики на телебаченні. Банки завжди починають свою діяльність зі створення імідж-реклами.

Торгові марки (знаки або бренди), які гарантують, що товар чи послуга є високої якості. Це певне зображення знаків, напис слів, підбір кольорів. Наприклад: «Кодак» – жовтий і золотий кольори, «Кока-Кола» – білий і червоний, а кришка золотого кольору тощо.

Пригадай торгові марки автомобілів (рис. 7.2).

Рис. 7.2. Логотипи відомих автомобілів

Завдання 3. Створи рекламу своєї школи.

Щороку серед багатьох шкіл частина дітей навчається саме у твоїй школі. Склади рекламний «слоган» (гасло) так, щоб кількість таких дітей збільшувалася щороку. Запиши його й естетично оформи.

A blank sheet of white graph paper featuring a uniform grid of thin black lines. The grid consists of 20 columns and 15 rows of squares. There are no margins or additional markings on the page.

Завдання 4. Українські Карпати відомі своєю неповторною красою, чистим повітрям, прохолодними річками, смачними ягодами і грибами. Люди залюбки відпочивають на базах відпочинку й у приватних оселях. Адже стає популярним «зелений туризм». Придумай і намалюй рекламний щит відпочинку в Карпатах.

A blank sheet of graph paper featuring a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 15 rows, creating a total of 300 square units. The lines are thin and black, set against a white background. There are no margins or additional markings on the page.

Візьми до уваги!
Рекомендує Копійка

Деякі компанії для збільшення своїх доходів використовують нечесні прийоми. Вони не заборонені законом, але розраховані на довірливого і неуважного споживача. Є такі «рекламні трюки». У будь-якій олії є вітамін Е, але покупці надають перевагу тому виробникові, який зазначає це на етикетці. Люди звикли купувати гречані крупи певного виробника в пакетах по 1 кг. Але компанія почала фасувати продукт у пакети по 850 чи 900 г за тією ж самою ціною. Вагу зазначає дрібним шрифтом.

? Запитує Гривник

Купівля цього товару – нечесний прийом реклами чи неуважність покупця?

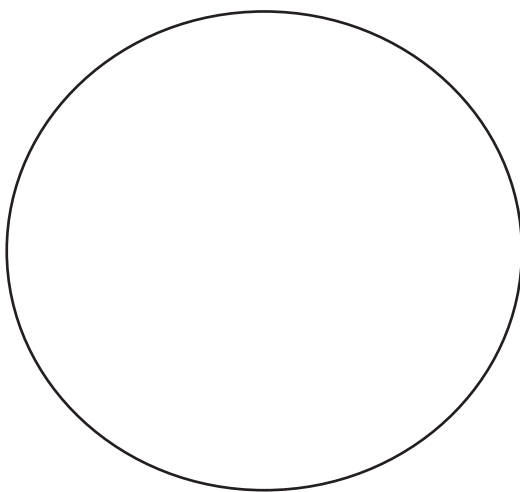
Завдання 5. Закінчи вірш.

Рекламу дивись, слухай і читай,
Але щоразу думай і _____

Тема 8. ВПЛИВ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА НА ДОВКІЛЛЯ

Завдання 1. Пригадай і запиши, що таке «зелене споживання». Який символ зображений на екологічно чистих продуктах в Україні?

Завдання 2. Ти, звісно, пам'ятаєш: зелений журавлик має форму паростка на фоні Землі, що символізує життя на нашій планеті. Намалюй його у колі.

Завдання 3. Уважно прочитай!

Люди не завжди дбали про збереження природи. Не переймалися тим, які продукти споживають, як переробити чи утилізувати відходи. Не було навіть поняття екологічного споживання, не було екологічного стилю життя.

Але природа почала ображатися на недбале ставлення до себе. Виникли з'явилися глобальні проблеми, тобто проблеми, що охоплюють всю земну кулю.

Щороку збільшується кількість населення на Землі.

Нині на планеті налічується понад 6 млрд осіб, тобто збільшується кількість споживачів (стається демографічний вибух). Людям потрібні продукти, одяг, послуги.

Вичерпуються корисні копалини, підвищується температура на Землі, забруднюється навколишнє середовище.

Планеті потрібні екологічно грамотні споживачі, щоб на Землі буяли ліси, цвіли квіти, текли ріки і виростали здорові діти.

Завдання 4. Пригадай і допиши правила економічно грамотного споживача нашої планети.

- Упроваджувати енергозберігальні та екологічно чисті технології виробництва.
- Не забруднювати шкідливими речовинами водойми.

! Запам'ятай! Рекомендує Копійка

Ти не тільки споживач у своєму місті чи селі, ти ще споживач на планеті Земля, яка є наша спільним домом.

Завдання 5. Уяви, що за декілька років створять школи «зеленого споживання» у кожному місті чи селі. Адже від грамотного виробництва, правильного вибору товарів, їх споживання, переробки й утилізації залежить майбутнє людства. Намалюй герб такої школи.

A blank sheet of graph paper featuring a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 15 rows, creating a total of 300 square units. The lines are thin and black, set against a white background. There are no margins, text, or other markings on the page.

Завдання 6. Допиши потрібні букви і поясни зміст прислів'я.

П...сієш вчин...к – вир...сте звичк...

РОЗДІЛ III

Я В СУСПІЛЬСТВІ

Тема 9. СПІЛКУВАННЯ МІЖ ЛЮДЬМИ. ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ У ФІНАНСОВИХ СТОСУНКАХ

Завдання 1. Що таке спілкування? Запиши.

Від уміння спілкуватися залежать благополуччя в сім'ях, взаєморозуміння в колективах, успіх у роботі. До людей, які легко вступають у розмову, ставляться із симпатією. А до мовчазних і замкнутих – з недовірою. Не всі можуть грамотно спілкуватися, адже потрібно вміти слухати і чути, вести бесіду, висловлювати власну думку.

Завдання 2. Зірка спілкування засяє, якщо кожен із чотирьох промінчиків буде світити. Для тебе слово «спілкування» якого кольору?

Розфарбуй цим кольором зірку. Поясни, як ти розумієш значення записаних висловів (рис. 9.1).

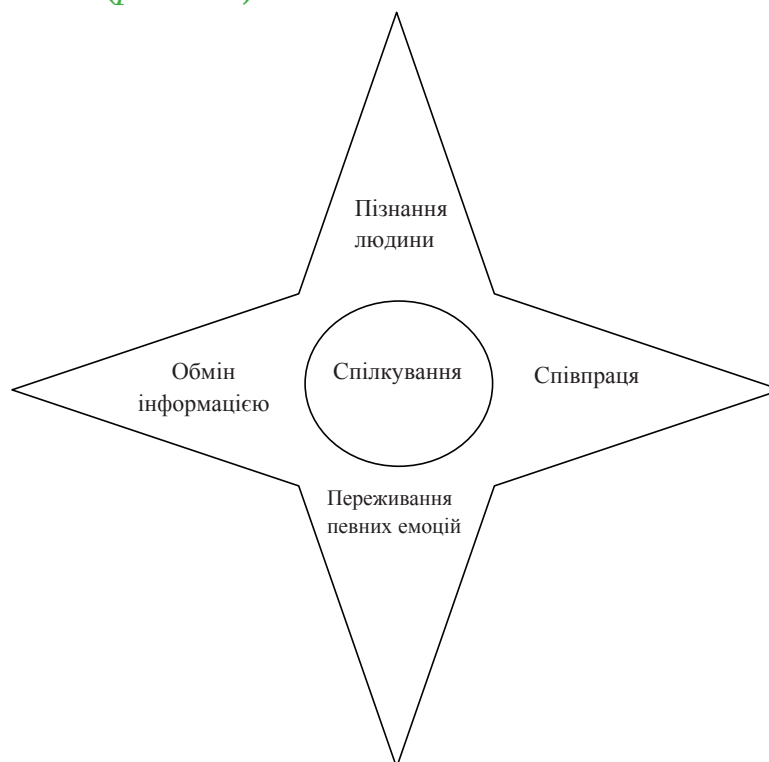
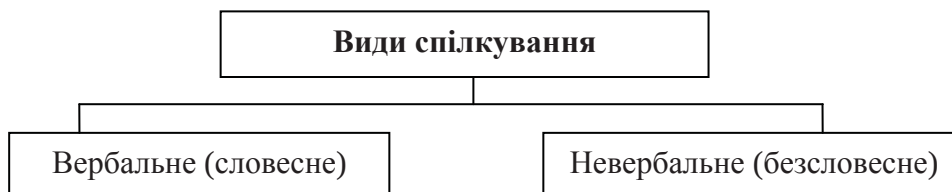

Рис. 9.1. Зірка спілкування

Завдання 3. Розглянь схему. Запиши відповіді на запитання.

? Як можна спілкуватися невербально?

? До якого виду спілкування належить спілкування в соціальних мережах? _____

ЦЕ ЦІКАВО! Зауважує Копійка

Про культуру спілкування дбав київський князь Володимир Мономах. У своєму «Повчанні дітям» він радив: «Не забувайте того доброго, що вмієте, а чого не вмієте, тому навчайтесь, жодної людини не пропустіть, не привітавши її і не подарувавши їй добре слово».

Завдання 4. Запиши, які ти знаєш слова ввічливості у спілкуванні.

? Запитує Гривник

Чи використовуєш ти їх удома, у школі, на вулиці?

У магазинах, розважальних центрах, кінотеатрах, кафе, на стадіонах ти отримуєш товар чи послуги за гроші? Чи потрібно дотримуватися культури спілкування з продавцем, касиром, офіціантом?

Завдання 5. Які людські чесноти сприяють комфортному спілкуванню? Допиши перелік цих чеснот, назви яких починаються з першої букви відповідного кольору веселки (рис. 9.2).

Ч. _____

О. _____

Ж. _____

З. _____

Г. _____

С. _____

Ф. _____

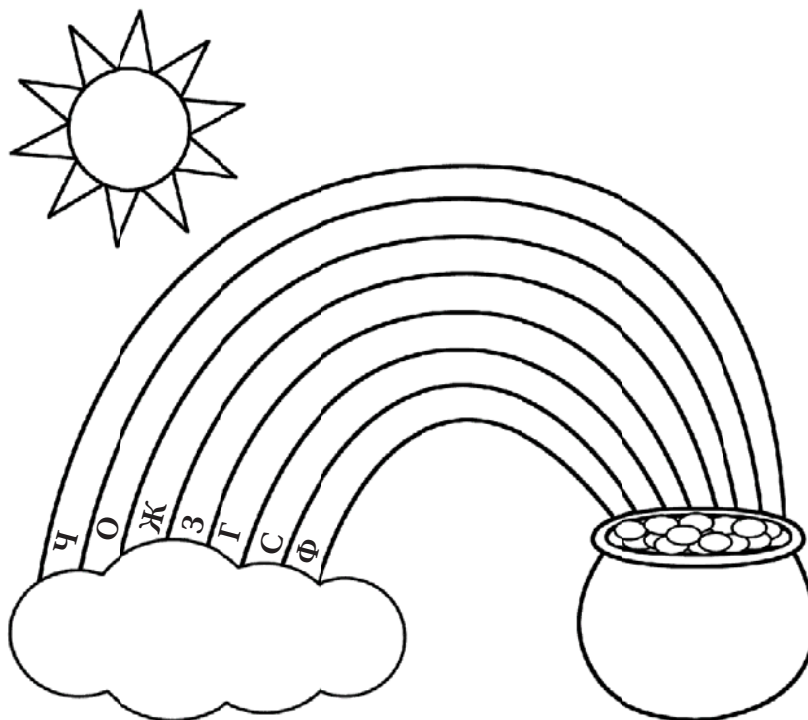

Рис. 9.2. Веселка цікавого співрозмовника

Завдання 6. Як ти розумієш вислів Сократа: «Заговори, щоб я тебе побачив»? _____

Запам'ятай! Рекомендує Копійка

Основні складові ефективного спілкування:
слухати – розуміти – взаємодіяти.

Тема 10. ПОВЕДІНКА МІЖ ПРОДАВЦЕМ І ПОКУПЦЕМ. ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО КУПІВЛЮ ТОВАРУ

Завдання 1. Як ти розумієш вислів «Споживач має право на вільний вибір товарів і послуг»? Запиши. _____

Запам'ятай! Рекомендує Копійка

Закон України «Про захист прав споживача» надає можливість вільного вибору товарів (робіт, послуг).

Завдання 2. Як ти думаєш, чи можна примусити покупця придбати товар або послугу неналежної якості? Запиши. _____

Завдання 3. Чи маєш ти право обміняти товар і що для цього потрібно мати? Запиши. _____

Законодавство України гарантує, що споживач має право вимагати від продавця, щоб якість придбаного товару відповідала інформації про товар, яка зазначена на етикетці. Наприклад, ти купив печиво, на упаковці якого зазначено, що воно з родзинками. Удома, розкривши упаковку, помітив, що це не так.

Завдання 4. Багато товарів мають свій гарантійний термін, який зазначається в паспорті на товар. Розглянь ситуацію, підкресли потрібне твердження «так» або «ні».

Мама купила праску, гарантійний термін якої – рік. Через півроку праска зламалася. Мама може обміняти цю праску на нову в тому ж магазині, пред'явивши гарантійний талон: *так* чи *ні*.

Магазин береться за безоплатний ремонт цієї праски або повертає кошти: *так* чи *ні*.

ЦЕ ЦІКАВО! Зауважує Копійка

Для медикаментів, харчових продуктів, косметичних товарів та інших товарів, якість яких із часом погіршується, встановлюється термін придатності, який зазначається на етикетках, упаковках і який вважається гарантійним терміном.

Забороняється продавати товар, термін придатності яких минув.

Завдання 5. Виконай завдання.

На сезонні товари (одяг, хутро) гарантійний термін бере відлік з початку відповідного сезону. Наприклад, мама в липні за знижкою купила хутрянну шубку. До зими ще далеко. З якого місяця почне діяти гарантійний термін? Подумай і запиши.

Завдання 6. Чи були у твоїй сім'ї випадки, коли родичі повертали товар у магазин? Напиши, за яких обставин.

Завдання 7. Розглянь схему і поясни її.

Завдання 8. Попрацюй із сусідом по партії.

Уяви, що ти придбав неякісний товар. Розіграй ситуацію повернення товару в магазин. З якими словами будеш звертатися до продавця?

Завдання 9. Впиши потрібні слова у речення.

Тільки _____ споживач отримує _____ від покупки.

Довідка: *задоволення, грамотний.*

Для чого потрібна інструкція? Чи завжди ти перед використанням товару читаєш інструкцію?

Завдання 10. Намалюй покупку, яка принесла тобі багато радості.

[illegible]

Тема 11. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ У ФІНАНСОВИХ УСТАНОВАХ

Завдання 1. Прочитай текст. Підкресли назви фінансових установ.

Основна фінансова установа – банк, у якому надають фінансові послуги: надання кредитів, оформлення депозитів (гроші кладуть на рахунок на певний час, щоб отримати дохід), обмін валют, переказ грошей, виплата пенсій тощо. Вони виконують роль фінансових посередників.

Національний банк України є центральним банком, який надає кредити урядові і комерційним банкам, а також веде контроль за діяльністю всіх фінансових установ країни.

Фінансові послуги забезпечують рух коштів від власників до користувачів, якими є часто підприємства і звичайні споживачі (рис. 11.1).

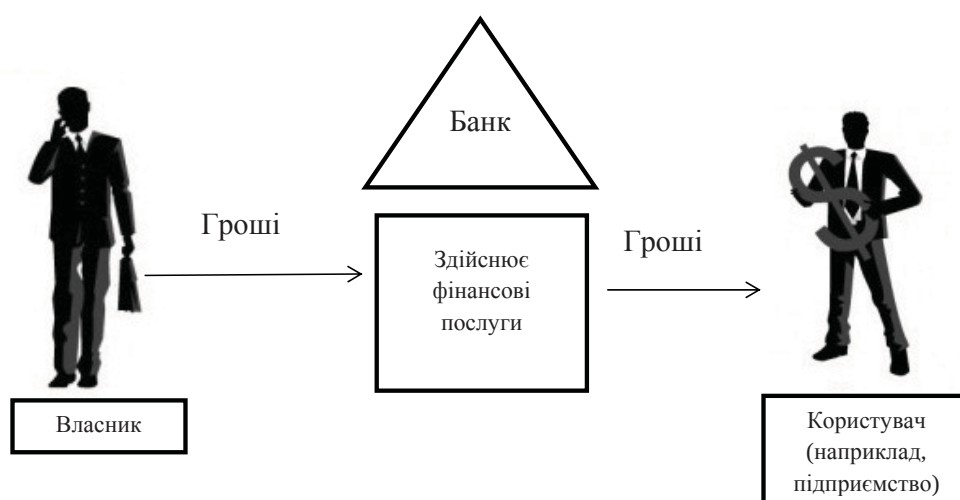

Рис. 11.1. Загальна схема функціонування банку

Крім банків, є ще інші фінансові установи: кредитні спілки, ломбарди, страхові компанії, установи накопичення пенсій, брокерські компанії тощо.

ЦЕ ЦІКАВО! *Зауважує Копійка*

Страхові компанії відшкодовують своїм клієнтам збитки, виплачують гроші в результаті стихійних лих, нещасних випадків тощо. Страхують життя, здоров'я, машини та інше майно.

Завдання 2. Напиши фінансові установи, які є у твоїй місцевості.

ЦЕ ЦІКАВО! Зауважує Копійка

У фінансових установах працюють спеціалісти, які дотримуються професійної етики. Кожен фінансовий заклад прагне мати якомога більше клієнтів – підприємств чи звичайних споживачів. Що більше клієнтів, то більше доходів отримує банк, адже отримує за свою роботу кошти.

Усі працівники таких установ повинні діяти чесно, професійно, справедливо, служити інтересам клієнта. У багатьох фінансових закладах діє правило «Споживач завжди правий». Своєю чесною професійною роботою банки та інші фінансові установи підтримують добру репутацію, завойовують довіру людей.

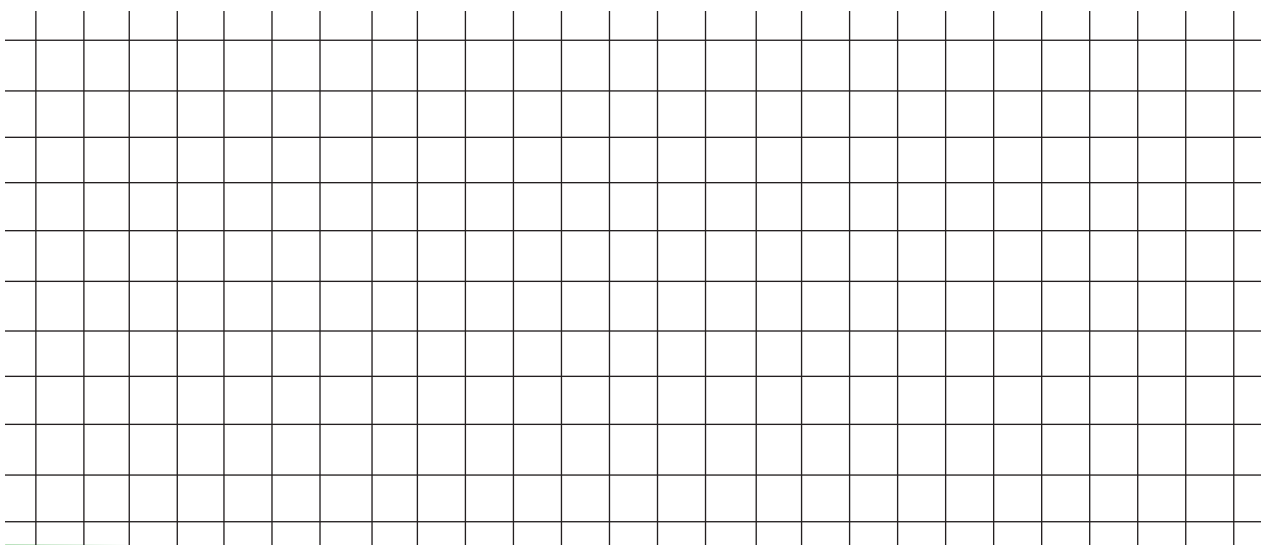
Завдання 3. Коли клієнт заходить до фінансового закладу, то зустрічається з його працівниками. Запиши декілька загальноприйнятих фраз, які будуть приємні для клієнта і викличуть його довіру.

Ми раді вас бачити, _____

Завдання 4. Іноді людям у фінансовій установі потрібно почекати, подумати, відпочити. Запиши, щоб ти розмістив у куточку для клієнта.

Завдання 5. Працівники кожної фінансової установи мають свої форми. Уяви себе дизайнером одягу для фінансистів. Підбери кольори і фасон. Намалюй працівника в оригінальному одязі.

РОЗДІЛ IV

Я В ДЕРЖАВІ

Тема 12. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ У ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИНАХ

Завдання 1. Запиши, які права і обов'язки громадянина ти знаєш.

Завдання 2. Прочитай текст і виконай завдання.

Права і обов'язки кожного зазначені в Конституції України. Держава гарантує, забезпечує права і свободи людини, створює умови для їх реалізації. У статті 3 Конституції України наголошено, що людина, її життя і здоров'я, її честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Це означає, що людина є цінністю не тільки для самої себе, а й для держави. Права людини поширені на всіх осіб, які живуть у нашій країні, а права громадянина – тільки на громадян України. Наприклад, у виборах до органів державної влади іноземні громадяни участі не беруть.

Кожна людина має використовувати свої права так, щоб не порушувати права іншої людини. Наприклад, кожен має право на освіту. Ти хочеш уважно слухати пояснення вчителя, а твій товариш на уроці викрикує, відвертає увагу від пояснення вчителя. Він порушує твоє право.

Після школи ти пішов у гості до друга. Маєш право на відпочинок, але мама хвилюється, тож твій обов'язок зателефонувати мамі і вчасно повернутися додому.

На вільних промінчиках сонечка запиши права дитини (рис. 12.1).

Рис. 12.1. Права дитини

Завдання 3. Допиши речення.

Правові можливості людини, що забезпечують її життя, гідність, свободу діяльності, – це _____.

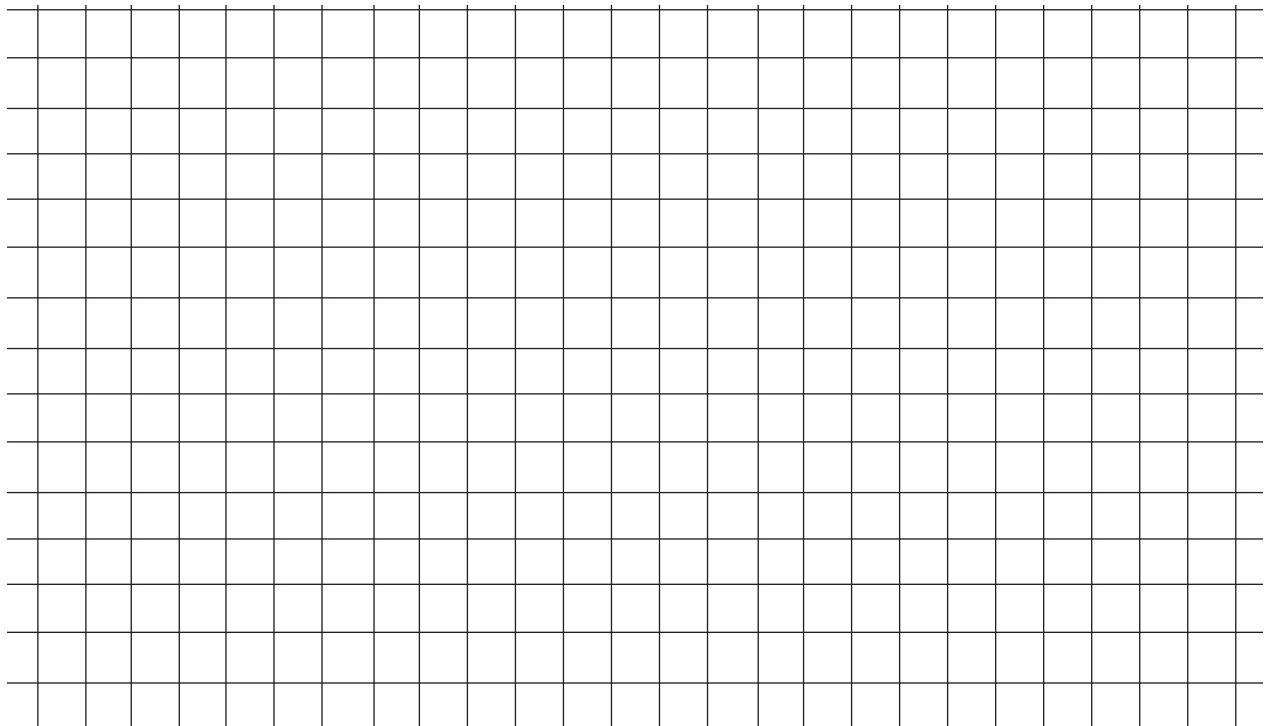
Сукупність зобов'язань людини перед іншими людьми – це _____.

Завдання 4. Розглянь логотип прав людини і поясни, як ти розумієш це зображення (рис. 12.2).

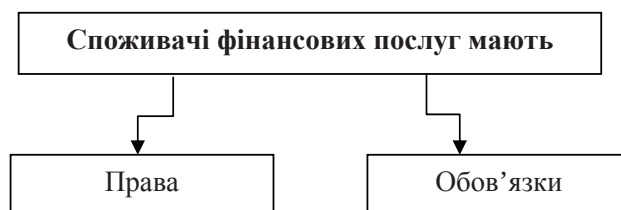
Рис. 12.2. Логотип прав людини

Придумай і намалюй логотип обов'язків людини.

Кожен громадянин нашої держави у фінансових відносинах із фінансовими установами повинен знати про свої права і обов'язки.

Завдання 5. Розглянь і поясни схему.

Право самостійно обирати установу.
 Право споживача на потрібну інформацію.
 Право на захист.
 Право на якісне обслуговування.
 Право на відмову від фінансової послуги.

Ознайомитися з умовами надання послуг.
 Дотримуватися умов складеного договору.
 Дотримуватися законних дій.

! Запам'ятай! Рекомендує Копійка

Основний документ, що засвідчує укладену угоду між споживачем і фінансовою установою, – це письмовий договір.

Завдання 6. У текст впиши слово «право» або «обов'язок».

Тато застрахував машину на один рік. Він обрав страхову компанію, використав своє _____. Ознайомився з умовами страхування. Це його _____. Отримав потрібну інформацію. Це його _____. Уклав договір із компанією. Це його _____. Сплатив потрібну суму. Це його _____. У разі аварії чи нещасного випадку страхова компанія повертає кошти на ремонт автомобіля. Згідно з умовами укладеного договору це _____ страхової компанії.

Тема 13. ПОДАТКОВА ОСВІЧЕНІСТЬ ЛЮДИНИ

Завдання 1. Пригадай і запиши, що таке податки і хто їх сплачує?

Від своєчасної сплати податків залежить життя і здоров'я багатьох: пенсіонерів, студентів, безробітних, інвалідів, дітей-сиріт, виплата зарплат для вчителів і лікарів. За сплачені податки утримується армія і міліція, будують дороги, надається допомога при надзвичайних ситуаціях, стихійних лихах тощо. Отже, держава зі свого бюджету оплачує окремі товари і послуги своїм громадянам.

Завдання 2. Запиши, хто у твоїй сім'ї сплачує податки.

Завдання 3. Запиши, хто отримує грошову допомогу від держави.

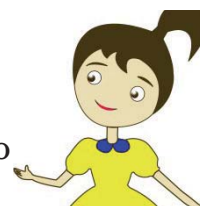
Запитує Гривник

? Як ти думаєш, чи сплачують податки наш Президент і Прем'єр-міністр?

Запам'ятай! Рекомендує Копійка

Сплата податків державі встановлена Конституцією України і обов'язкова для всіх громадян і підприємств.

Завдання 4. Розглянь і поясни схему.

ЦЕ ЦІКАВО! *Зауважує Копійка*

У давнину правителі держав вимагали від своїх громадян сплачувати податки продуктами, тваринами, зерном, виробами і використовували працю людей. З часом почали збирати коштовності або гроші.

В Україні податки сплачують гривнями. Оподатковуються доходи, майно, вартість товару, земля і її надра.

Оподатковується заробітна плата твоїх батьків. Частину зароблених грошей забирає держава. Що більша зарплата, то більший податок сплачують.

Податки на прибуток сплачують підприємці, власники земельних ділянок – на землю, власники будинків – на нерухомість. А при ввезенні в Україну автомобілів, продовольчих чи інших товарів з-за кордону сплачується мито.

Податки платиш і ти, коли в магазині купуєш печиво, морозиво, цукерки, воду тощо.

Завдання 5. Уважно розглянь отриманий чек, де вказані ціна і величина оплаченого податку – ПДВ (податок на додану вартість). Приклей у рамку фіскальний чек, де вказаний ПДВ.

ЦЕ ЦІКАВО! *Зауважує Копійка*

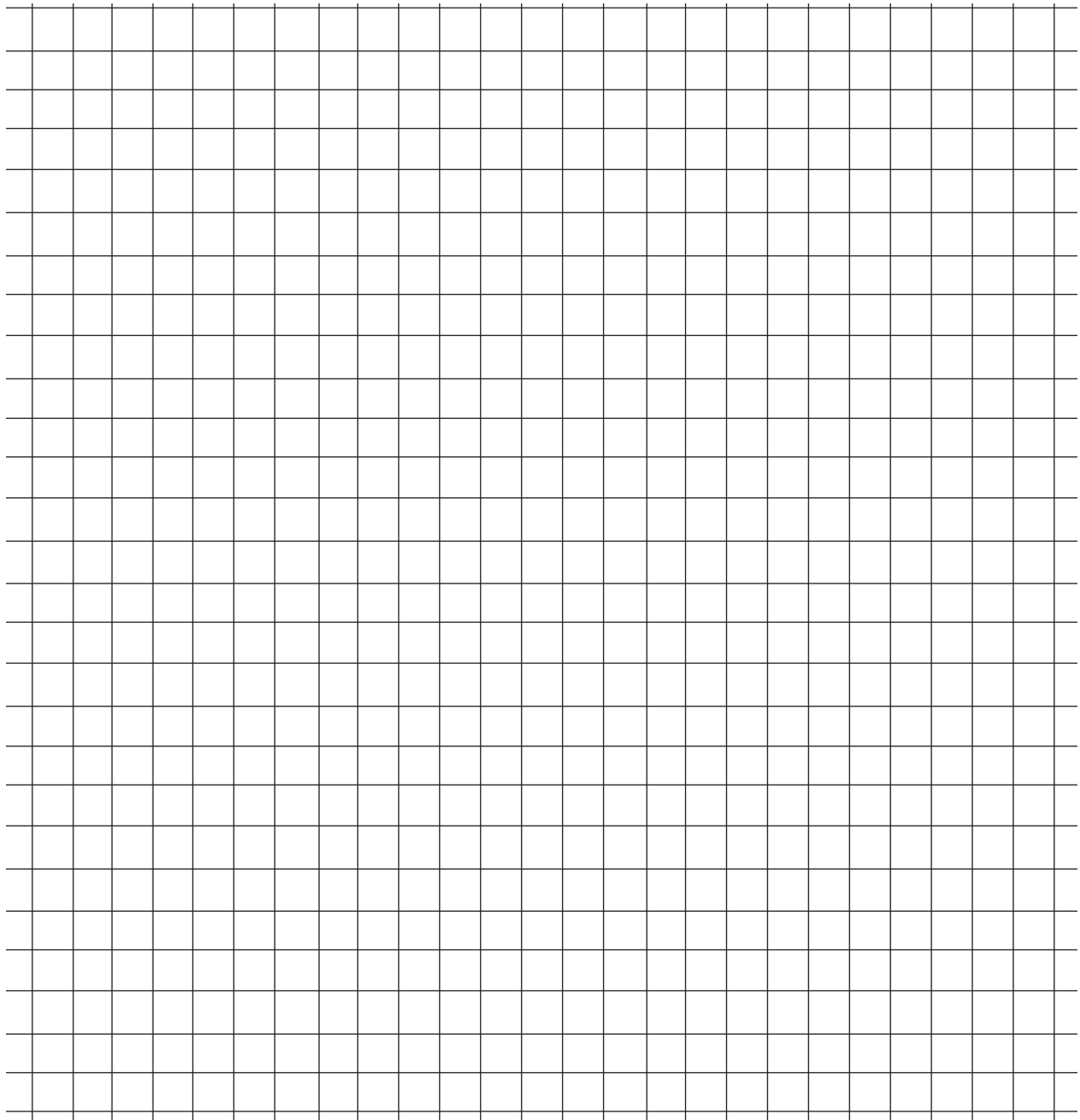
Цікавою є історія вислову «Що з воза впало – те пропало». У давнину купці перевозили свої товари на возах і платили податок на кожен віз. Щоб зменшити оплату податків, на віз клали багато товару. Через погані дороги багато речей падало. Місцеві князі ввели правило: «Що впало з воза, те пропало».

Завдання 6. Декілька років підряд в Україна діє конкурс «Податки очима дітей». Розглянь логотип конкурсу (рис. 13.1) і виконай конкурсну роботу.

Рис. 13.1. Логотип конкурсу «Податки очима дітей»

Тема 14. СУЧАСНЕ БЛАГОДІЙНИЦТВО – ЗВ'ЯЗОК ЛЮДИНИ І ГРОМАДИ

Завдання 1. Що таке благодійництво? Запиши.

Милосердя і благодійність в Україні існували давно. Високі моральні якості характерні для більшості українців і не суперечать релігійним законам. Засновники сучасних благодійних фондів і організацій – люди достатньо багаті, діляться своїми грошми зі знедоленими або вкладають гроші у розвиток культури та освіти, тобто займаються меценатством. Через відсутнє належне державне забезпечення ВІЛ-інфіковані та хворі на СНІД люди не можуть обійтися без допомоги благодійних організацій. Благодійні громадські організації допомагають родинам із дітьми-інвалідами, сиротам, бідним. Поширена персональна благодійність, коли безкорисливо допомагають конкретній потребуючій людині. Наприклад, у школі захворів учень і на дорогу операцію за кордоном збирають усі учні, вчителі та батьки.

В Україні створена асоціація «Благодійна Україна».

Завдання 2. У твоїй школі була благодійна акція?

? На що або для кого ви збирали гроші?

! Зверни увагу! Рекомендує Копійка

В Україні діє міжнародний громадський рух «Товариство Червоного Хреста» – добровільна громадська гуманітарна організація, яка надає безплатну санітарну та медичну допомогу дітям-сиротам, інвалідам, безхатченкам, немічним, соціально незахищеним людям, допомагає жертвам збройних конфліктів.

Розглянь логотип організації (рис. 14.1).

Рис. 14.1. Логотип громадської організації
«Товариство Червоного Хреста»

! Зверни увагу! Рекомендує Копійка

В Україні поширюється **краудфандінг**, або спільнокошт. Це спільнота людей, які об'єднуються через Інтернет, щоб фінансово підтримати ідеї інших людей або організацій. Вони допомагають постраждалим від стихійних лих, підтримують політичні партії, фінансують малий бізнес. Але обов'язково має бути визначена мета збору коштів. Твоя школа – це також спільнота.

? Запитує Гривник

Поміркуй, яка проблема є у твоїй школі.

Чи можна розв'язати цю проблему спільнокоштом?

Завдання 3. Намалюй результат спільної роботи.

A full-page sheet of white graph paper featuring a uniform grid of thin black horizontal and vertical lines. The grid consists of 20 columns and 20 rows, creating a total of 400 small squares. There are no margins, text, or other markings on the page.

! Зверни увагу! Рекомендує Копійка

У світі поширений волонтерський рух. Волонтери безоплатно працюють в Інтернатах, притулках, громадських організаціях. Донедавна таких людей називали альтруїстами, доброчинцями. Волонтери допомагають військовим під час воєнних дій, біженцям. Забезпечують людей одягом, їжею, речами першої необхідності, шукають житло.

Завдання 4. Запиши, що б ти віддав у волонтерську організацію для потребуючих дітей.

Завдання 5. Як ти розумієш вислови:

«Добре роби – добре й тобі буде»;
«Благодійність – привілей, а не обов'язок»?

РОЗДІЛ V

Я У СВІТІ

Тема 15. Я У СВІТІ ПРОФЕСІЙ

Завдання 1. Запиши назви відомих тобі професій.

З плином часу змінюється спосіб та умови життя людей. Стають непотрібними деякі професії, натомість з'являються нові. Час вимагає нових спеціальностей.

ЦЕ ЦІКАВО! Зауважує Копійка

У Стародавньому Єгипті була дуже престижною професія переписувача божественних книг. Переписувачі навчалися у школах при храмах і вважалися мудрецьми Давнього Єгипту.

Раніше вулиці освітлювалися ліхтарями, які щовечора запалювали ліхтарники, а щоранку їх гасили. На початку XX століття була професія ловця пацюків. Були люди-будильники, які будили працівників на роботу – стукали у вікна чи двері палицями або камінцями. Зараз п'явок розводять у лабораторіях, а раніше були збирачі п'явок, які стояли у ставку по декілька годин, поки їхні ноги не покривалися п'явками.

Завдання 2. Як ти думаєш, які професії були, є і будуть?

Запиши їхні назви. Чому це «вічні» професії?

? Запитує Гривник

Які професії мають стосунок до грошей? Запиши.

У сучасному світі з'явилося багато нових професій. На ринку праці все більшу роль відіграють інформаційні технології. Майбутнє – за професіями в цій сфері. Це програмісти, системні адміністратори, дизайнери веб-сайтів, аналітики і радники комп'ютерних систем. Стає популярним фрілансерство.

Фрілансер – це вільнонайманий працівник, який сам шукає собі проекти в різних сферах діяльності та може працювати на кілька фірм одночасно. Для цього потрібно мати комп'ютер і вихід до мережі «Інтернет».

Подумай і запиши, які професії, будуть популярними в найближчому майбутньому. _____

Поміркуй, які риси характеру повинні мати люди таких професій.

Банкір: _____

Артист: _____

Водій: _____

Підприємець: _____

? *Запитує Гривник*

Чи буде надалі популярною професія підприємця?

Відповідь обґрунтуй _____

! *Зверни увагу! Рекомендує Копійка*

За законом не допускають приймати на роботу осіб, молодших за шістнадцять років. Але сьогодні багато дітей бажають працювати під час літніх канікул, тому допускаються до легкої роботи, що не шкодить здоров'ю і не порушує процесу навчання.

Після чотирнадцяти років за згодою батьків можна працювати в сільському господарстві, роздавати листівки, мити машини, прибирати приміщення, допомагати майстрам тощо.

ЦЕ ЦІКАВО! *Зауважує Копійка*

Є діти, які стали мільйонерами не тому, що хотіли багато заробити, а тому, що займалися улюбленою справою.

Наприклад, 8-річний Еван разом із батьками заснував на YouTube свій канал. Хлопчик розповідав дітям про іграшки. Канал набув популярності і став прибутковим – 1.3 млн доларів за рік.

Кемерон Джонсон свою першу листівку-запрошення зробив в 11 років. Згодом листівки набули популярності. У 14 років хлопець створив свою першу компанію з реклами в Інтернеті. Сьогодні він – мільйонер.

Завдання 3. А чим любиш займатися ти? Можливо, з часом твої здібності допоможуть обрати справу твого життя. Удосконалюй свої вміння, приділяй час улюбленим справам. Намалюй себе за улюбленим заняттям.

A full-page view of a blank sheet of white graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines forming small squares. There are 20 columns and 20 rows of squares across the page.

Завдання 4. Пригадай, що отримує працівник за виконану роботу? Запиши.

? Запитує Гривник

Запиши, від чого залежить зарплата працівників у будь-якій професії.

Завдання 5. Поясни прислів'я.

З майстерністю люди не народжуються, але здобутою майстерністю пишаться.

Тема 16. ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА У СВІТІ ЛІТЕРАТУРНИХ ГЕРОЇВ

Завдання 1. Запиши прислів'я і приказки, які ти запам'ятав протягом вивчення курсу «Фінансова поведінка».

В українських народних казках часто згадуються такі поняття, як гроші, багатство, бідність. Люди здавна надавали перевагу моральним цінностям. Шанувалися працелюбність, життєва мудрість, вміння розпоряджатися заробленими грошми. Про це згадується в народних казках «Зароблені гроші», «Як Іван гроші знайшов», «Казка про три гроші», «Про злидні», «Про золоту гору» тощо.

Доброта, любов, повага до ближніх, тактовність, саморозвиток, людяність – це ті цінності, які здавна шанував наш народ.

Завдання 2. Підготуй розповіді про фінансову поведінку героїв в українських народних казках і казках народів світу. Дізнайся, в яких творах В. Сухомлинський, Л. Глібов, І. Франко та інші автори згадували про ставлення своїх героїв до грошей.

Підготуй розповідь. Презентуй свою роботу у класі.

Закінчується вивчення курсу «Фінансова поведінка». Наш **Будинок Добробуту** має стійкий фундамент, побудований у 2 класі, міцні стіни, зведені у 3 класі. Потрібна надійна покрівля. Якщо будинок має дірявий дах, то з часом постраждають стіни і фундамент.

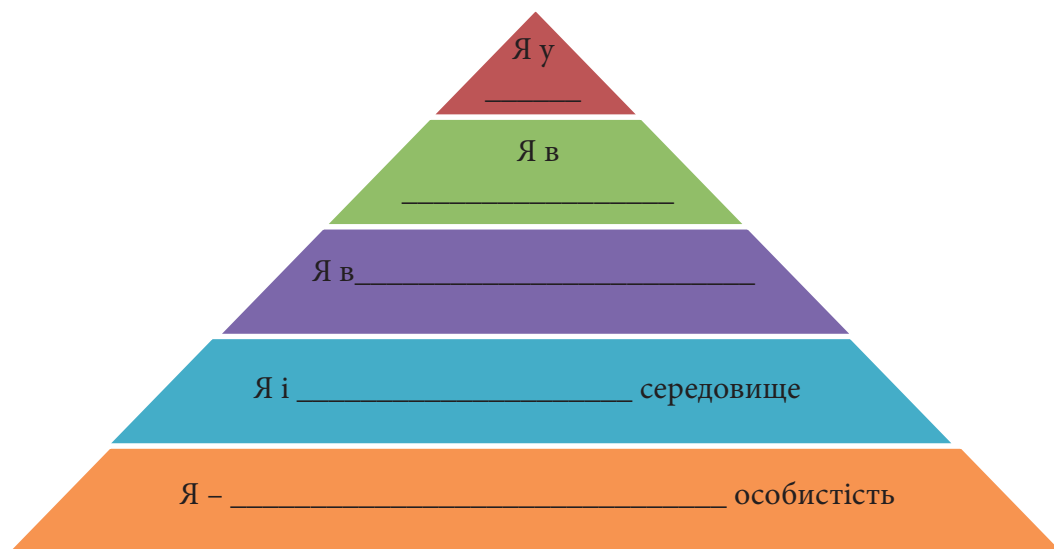
Подібне відбувається і серед людей. У нас складається враження про людину на основі її поведінки. Погана поведінка людини може перекреслити напрацювання і здобутки, міцні знання і професіоналізм.

Твоя фінансова поведінка – це дах твого **Будинку Добробуту**, який захищає фінансову абетку і фінансову арифметику.

Ти – грамотний споживач: умієш поводитися у фінансових установах, умієш грамотно спитати і відповісти, тобі відома фінансова поведінка, спілкуєшся в соціальних мережах, знаєш свої права і обов'язки, прагнеш до самовдосконалення.

Отже, ти – вихований споживач.

Завдання 3. Дах Будинку Добробуту поділено на п'ять частин відповідно до розділів курсу «Фінансова поведінка». Пригадай назви розділів і впиши пропущені слова в кожну частину покрівлі.

Молодець! Ти – справжній будівельник. Міцний, надійний і довговічний дах зведено. Він захистить Будинок Добробуту від фінансових ризиків та інших негараздів.

Завдання 4. Розфарбуй Будинок Добробуту.

Навчальне видання

РЯБОВА Олена Борисівна
КРИХОВЕЦЬ-ХОМ'ЯК Лілія Ярославівна
ЧАРТОРИНСЬКА Любов Іванівна
ДРЕВАЛЬ Галина Федорівна

ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА

4 клас

Робочий зошит учня

*За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Т. С. Смовженко*

Редактор	О. П. Яремчук
Технічний редактор	І. В. Мазінг
Комп'ютерне складання	С. В. Полець
Коректор	О. П. Яремчук
Дизайн обкладинки	Д. Ю. Іщенко

Підписано до друку 26.06.2015. Формат 60 × 84¹/₈.
Обл.-вид. арк. 2,0. Умовн. друк. арк. 5,58. Зам. № 1335.

Університет банківської справи Національного банку України.
04070 м. Київ, вул. Андріївська, 1.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 2872 від 11.06.2007.

